

ресурсів, а також дозволяє підвищити оперативність реагування на аварійні ситуації, забезпечуючи швидке виявлення проблем та їхнє усунення [3].

Вищезазначене вказує на те, що інноваційні технології відіграють ключову роль у підвищенні ефективності ГТС України. Основними результатами впровадження інновацій можуть стати: автоматизація процесів, що дозволяє зменшити експлуатаційні витрати; використання енергоефективних технологій, що здатне сприяти зниженню витрат палива; інтелектуальні системи управління, що здатні підвищити надійність транспортування газу. При цьому подальший розвиток ГТС України має ґрунтуватися на впровадженні сучасних технологій, що забезпечать її стабільність, ефективність та відповідність міжнародним стандартам.

Перелік використаних джерел

1. Горбов В. М., Мовчан С. М., Соломонюк Д. М. Перспективи модернізації ГТС України регенеративними газотурбінними установками. *Енергетика: економіка, технології, екологія*. 2019. № 1. С. 56-67. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/5b8af53e-66cc-45aa-bb4d-e01d9e1b7197/content>
2. Владиченко В. В., Замулко А. І. Проблемні питання щодо підвищення енергоефективності в газотранспортній галузі України та шляхи їх вирішення. *Енергетичний менеджмент: стан та перспективи розвитку – PEMS'24*. URL: <http://pems.kpi.ua/proc/article/view/299423/291980>
3. Степ'юк М. Д., Гораль Л. Т., Мілевська В. І. Проблеми енергозбереження газотранспортних підприємств в умовах кризи. *Scientific Bulletin of Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas*. 2009. (3(21), 136-139. URL: <https://nv.nung.edu.ua/index.php/nv/article/view/322>

УДК 368.5:658.15

Король С. В., к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
докторант, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ СТРАХУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ: ЕВОЛЮЦІЯ ТА СУЧАСНІ ПІДХОДИ

У площині мінливого середовища страхування аграрного сектору є важливим механізмом управління ризиками, що дозволяє мінімізувати фінансові втрати сільськогосподарських підприємств у разі несприятливих природних, економічних чи соціальних факторів. В умовах глобальних кліматичних змін, нестабільності ринкової кон'юнктури та зростання ризиків аграрного виробництва страхування відіграє ключову роль у забезпеченні стабільності агробізнесу.

Теоретичний базис розвитку страхування вказує на те, що воно як економічний інструмент виникло ще в античні часи, коли торговці укладали угоди для захисту своїх вантажів від втрат. У сільському господарстві страхування почало розвиватися у XIX столітті, коли аграрні підприємства зіткнулися з непередбачуваними природними ризиками.

Власне, серед основних етапів розвитку аграрного страхування можемо виокремити такі, як [1-2]:

- XIX століття – поява перших страхових програм для фермерів, особливо у Європі та США;

- XX століття – активне впровадження державних механізмів підтримки агрострахування (у 1930-х роках у США були запроваджені державні програми страхування сільськогосподарських ризиків, що сприяло стабілізації аграрного сектору);

- XXI століття – цифровізація страхових процесів та використання аналітичних моделей ризиків.

Отож, еволюція страхування аграрного сектору демонструє перехід від традиційних методів до сучасних інноваційних підходів, що включають використання цифрових технологій, аналітичних моделей ризиків та державної підтримки.

При цьому необхідно зазначити, що аграрне страхування має специфічні особливості, пов'язані з високою залежністю сільськогосподарського виробництва від природних умов. Серед них можемо виділити такі, як: висока ризикогенність через залежність від кліматичних факторів; необхідність державної підтримки для забезпечення доступності страхових продуктів; використання спеціалізованих страхових механізмів (страхування врожаю, тваринництва, аграрної техніки тощо).

Наприклад, у Франції аграрне страхування підтримується державою шляхом компенсації вартості страхових полісів. Крім того, державна підтримка спрямована на зменшення фінансового навантаження на фермерів, що дозволяє їм отримувати страхові виплати у разі несприятливих умов. Франція має розвинену систему агрострахування, яка включає субсидії та спеціальні страхові програми [3].

Крім того, різні країни використовують унікальні моделі страхування, що враховують особливості їхнього аграрного сектору. Серед основних моделей можемо виділити такі, як:

- європейська модель, що характеризується активною державною підтримкою та субсидування страхових внесків;

- американська модель, що має на меті поєднання приватного страхування з державними гарантіями;

- азійська модель, що характеризується використанням мікрострахування для малих фермерських господарств.

Наприклад, у Канаді страхування аграрного сектору базується на державно-приватному партнерстві, що дозволяє зменшити фінансове навантаження на фермерів. Власне, держава розробляє комплексні програми підтримки, які враховують усі аспекти діяльності фермерських господарств.

Також у Канаді діють Королівські корпорації, які надають фінансові послуги сільському господарству, поєднуючи державне фінансування з приватними інвестиціями [4].

Загалом, аграрний сектор стикається з різноманітними ризиками, які можуть впливати на фінансову стабільність підприємств, серед них:

- кліматичні – посухи, повені, заморозки;
- економічні – коливання цін на продукцію, нестабільність ринків;
- соціальні – зміни у законодавстві, політичні ризики.

Наприклад, у 2022 році посуха в Європі спричинила значні втрати аграрного сектору, що активізувало страхові виплати. Власне, посуха спричинила зниження врожайності багатьох культур, що негативно вплинуло на економічну стабільність фермерських господарств. У відповідь на кризу страхові компанії активізували виплати, щоб компенсувати збитки аграрного сектору [5].

Тому для ефективного управління ризиками використовуються аналітичні моделі, що дозволяють прогнозувати ймовірність страхових випадків. Зокрема, мова йде про використання статистичних моделей для оцінки ризиків, аналіз історичних даних про страхові випадки, впровадження цифрових платформ для моніторингу ризиків.

Наприклад, у Німеччині страхові компанії використовують супутникові технології для оцінки стану посівів та управління ризиками. Це дозволяє відстежувати стан посівів, аналізувати рівень вологості ґрунту та прогнозувати врожайність. Також страхові компанії застосовують супутникові дані для андеррайтингу, що допомагає оптимізувати страхові виплати та зменшити ризики [6].

Вищезазначене дає змогу підсумувати, що страхування аграрного сектору є важливим механізмом управління ризиками, спрямованим на забезпечення фінансової стабільності сільськогосподарських підприємств [7-9]. Еволюція ж страхування демонструє перехід від традиційних методів до цифрових технологій. Водночас світовий досвід показує, що державна підтримка виступає ключовим фактором розвитку аграрного страхування. Відтак використання аналітичних моделей дозволяє точніше прогнозувати ризики та оптимізувати страхові продукти. Тому подальший розвиток страхування аграрного сектору має ґрунтуватися на впровадженні сучасних технологій, удосконаленні методології оцінки ризиків та активізації державної підтримки.

Перелік використаних джерел

1. Лобова О. Розвиток аграрного страхування в США. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2012. URL: http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2015/11/133_17.pdf
2. Тарельник Н. В. Зарубіжний досвід страхування ризиків в аграрній сфері. *Ефективна економіка*. № 6, 2013. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2096>

3. Юрченко О. А., Свирида О. А. Аграрне страхування з державною підтримкою: українські реалії та зарубіжний досвід. *Підприємництво та інновації*. Випуск 25, 2022. URL: https://www.researchgate.net/publication/373796186_Formation_of_the_labor_payment_system_at_the_enterprise
4. Якубович В. Канада. Особливий статус аграрного сектора економіки та програми страхування. *Forinsurer*. URL: <https://forinsurer.com/public/03/07/01/561>
5. Русан В. Аграрний сектор економіки: підсумки 2022 та прогноз на 2023 рік. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 2023. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ahramnyy-sektor-ekonomiky-pidsumky-2022-ta-prohnoz-na-2023-rik>
6. Яриш Л. Супутниковий моніторинг та аналітика для страхових компаній. *EOS Data Analytics*. 2024. URL: <https://eos.com/uk/blog/suputnykova-analityka-dlia-strakhovykh-kompanii/>
7. Віленчук О. М. Аграрне страхування в Україні: парадигма становлення та стратегія розвитку: монографія. Житомир: Вид. О.О. Євенок, 2019. 380 с. URL: https://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/10384/4/Agrarian_insurance_2019_380.pdf
8. Добіжа Н. В. Роль страхування в розвитку інфраструктурного забезпечення аграрного ринку України. *Ефективна економіка*. 2021. №4. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2021/12.pdf
9. Віленчук, О. М. Сучасні підходи до розвитку аграрного страхування в Україні. 2020. URL: <https://surl.li/lkhurv>

УДК 330.34:004.738.5:631

Костенко С.О., здобувач наукового ступеня доктора філософії,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Негрей М.В., науковий керівник, к.е.н, доцент,
доцент кафедри економічної кібернетики
Національний університет біоресурсів і природокористування України

ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Аграрний сектор України традиційно відіграє ключову роль у національній економіці. За даними Держстату частка аграрного сектору у ВВП країни становить понад 10%, а експортна виручка від агропродукції регулярно перевищує 40% загального експорту [4]. Водночас сучасні виклики — війна, логістичні труднощі, інфляційний тиск, нестабільність валютного курсу — значно ускладнюють діяльність аграрних підприємств. Згідно з